

Demokratia- ja julkisoikeusosasto

Pöytäkirja

VN/25525/2023

23.10.2024

Kansallisen demokratiaohjelman työryhmä, kokous 4.

Aika 16.5.2024 klo 9–11

Paikka Mariankatu 9 (VM), nh Loppupeli / Teams

Osallistujat

(varajäsen suluissa):

(x) Johanna Suurpää, oikeusministeriö (puheenjohtaja)
(x) Henni Axelin, opetus- ja kulttuuriministeriö (varapuheenjohtaja)

(x) Niklas Wilhelmsson, oikeusministeriö
(-) (Jyrki Jauhiainen)

(x) Sanna Malkki, valtioneuvoston kanslia
(-) (Risto Alatarvas)

(x) Pekka Hukka, ulkoministeriö
(-) (Lotta Valtonen)

(x) Hanna Helinko, sisäministeriö
(-) (Maarit Nikander)

(-) Timo Tuovinen, puolustusministeriö
(-) (Eijaliisa Kettunen)

(-) Markku Mölläri, valtiovarainministeriö
(-) (Katju Holkeri)

(x) Aki Tornberg, opetus- ja kulttuuriministeriö
(-) (Janne Savolainen)

(-) Antonia Husberg, maa- ja metsätalousministeriö
(x) (Sami Tantarimäki)

Postiosoite

Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite

Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin

Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi

Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet

E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

(x) Eero Salojärvi, liikenne- ja viestintäministeriö
 (-) (Hanna Laurila)

(-) Johanna Huovinen, sosiaali- ja terveysministeriö
 (-) (Riikka Pellikka)

(x) Heta-Elena Heiskanen, ympäristöministeriö
 (-) (Pekka Harju-Autti)

Sihteeristö:

(-) Anna Mikander, opetus- ja kulttuuriministeriö

(x) Liisa Männistö, oikeusministeriö

(x) Nina Suorsa, oikeusministeriö

Kutsutut asiantuntijat:

(x) Anna Bruun, työ- ja elinkeinoministeriö

(x) Marika Lumiharju, oikeusministeriö

(x) Maija Mielonen, oikeusministeriö

(x) Lauri Sääksvuori, Terveystieteiden tutkimuskeskus THL

Asialista

- 1 **Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen**

Puheenjohtaja (Henni Axelin) avasi kokouksen klo 9.01. Todettiin läsnäolijat.
- 2 **Esityslistan hyväksyminen**

Hyväksyttiin muutoksitta
- 3 **Edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen (liite 3.1)**

Hyväksyttiin pöytäkirja julkaistavaksi Hankeikkunassa.
- 4 **Valtioneuvoston periaatepäätöksenä annettavan demokratiaohjelman valmistelutilanne (liitteet 4.1–4.3)**

Liisa Männistö esitteli mm. työryhmän kommenttien perusteella muokatun luonnoksen valtioneuvoston periaatepäätökseksi ja kertoi valmistelutilanteesta.

Sidosryhmäkuulemisten koonti on valmistunut ja julkaistaan Hankeikkunassa lähiaikoina. Sidosryhmien palaute on pyritty huomioimaan luonnoksessa. Rakenteellisesti periaatepäätös ja sen liitteet/tausta-aineistot on erotettu omiksi tiedostoikseen. Muutamiin lukuihin on lisätty taustoittavaa tai perustelutekstiä ja tavoitelinjaukset on muotoiltu tavoitteellisempaan muotoon. Keskeiset toimenpiteet kuvataan

yleisellä tasolla. Lisäksi ohjelman aikataulua ja resursointia koskevaa lukua on tarkennettu, sidosryhmäviestintää ja vuorovaikutusta koskevaa lukua on täydennetty ja seurannasta ja vaikuttavuuden arvioinnista on lisätty muutama uusi kappale. Myös tausta-aineistoa on täydennetty ja täsmennetty saadun palautteen perusteella.

Luonnos on parhaillaan oikeusministeriön poliittisen johdon tarkasteltavana. Poliittiselta johdolta on pyydetty myös linjausta jatkovalmisteluprosessista, ml. lausuntokierros.

Todettiin valmisteluvaihe. Pyydettiin työryhmän jäseniä toimittamaan sihteeristölle ehdotuksia keskeisistä sidosryhmistä, joille luonnos on hyvä lähettää lausunnoille. Sihteeristö pitää työryhmän ajan tasalla valmistelun etenemisestä.

5 Lähete keskustelu demokratiaohjelman toimeenpanosuunnitelman valmistelusta

Demokratiaohjelmassa linjattavia keskeisiä toimenpiteitä tarkennetaan muun muassa vastuutahojen ja aikataulun osalta toimeenpanosuunnitelmassa, jonka virkamiestyöryhmä laatii valtioneuvoston periaatepäätöksen hyväksymisen jälkeen syksyllä 2024. Tarkoitus on, että demokratiaohjelman toimeenpanosuunnitelmassa määritellään mahdollisuuksien mukaan myös mittarit kunkin toimenpiteen vaikuttavuuden arvioimiseksi.

Käytiin lähete keskustelu toimeenpanosuunnitelman rakenteesta sekä valmisteluprosessista ja tavoiteaikataulusta.

Todettiin, että toimeenpanosuunnitelmasta ei ole laadittu vielä edes alustavaa luonnosta, koska ohjelmasta tulee ensin linjata periaatteellisella tasolla. Demokratiaohjelman osalta on ajatus noudattaa samansuuntaista valmistelua kuin kansalaisjärjestöstrategian toimeenpanossa. Toimeenpanosuunnitelmassa kuvattaisiin käytännön toimenpiteet, käytettävissä olevat resurssit ja vastuutahot periaatepäätöksessä linjattujen tavoitteiden ja keskeisten toimenpiteiden toteuttamiseksi. Tavoitteena on fokusoida muutama vaikuttavaan toimeen kullakin ohjelman osa-alueella. Toimeenpanosuunnitelma on luonteeltaan päivittyvä ja sitä täydennetään tai muokataan toimeenpanon edetessä.

Toimeenpanossa hyödynnetään ministeröiden olemassa olevia resursseja sekä pyritään tekemään yhteistyötä eri toimijoiden kanssa. Esim. Suomen Akatemian STN-hankkeet tuottavat oletettavasti demokratiaohjelman toimeenpanon kannalta hyödyllistä tietoa ja yhteistyön mahdollisuuksia. Vallitseva taloudellinen tilanne voi asettaa haasteita toimeenpanolle (mm. alaisen hallinnon rekrytointikiellot, määrärahaileikkaukset). Moni toimenpide toteutettaneenkin ministeriöiden virkatyönä.

6 Eduskuntavaalien 2023 tekstiviestikokeilun tulokset

Eduskuntavaaleissa 2023 toistettiin äänestämiseen kannustava, nuorille suunnattu tekstiviestikokeilu, joka toteutettiin ensimmäistä kertaa aluevaalien 2022 yhteydessä. [OM:n ja VNK:n tiedote tutkimuksesta 3.5.2024](#). Akatemiaturkija Lauri Sääksvuori Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta esitteli kokeilun tuloksia.

Kuultiin alustus ja merkittiin se tiedoksi. Käytiin keskustelu peilaten tutkimuksen tuloksia demokratiaohjelmaluonnoksen tavoitelinjauksiin.

Todettiin, että kohdennettujen tekstiviestien vaikutus äänestysaktiivisuuteen oli yllättävän suuri. Äänestysaktiivisuudessa erot ikäryhmien välillä ovat huolestuttavan suuret. Alustavasti on suunniteltu kokeilun laajentamista myös muihin ikäryhmiin, mutta asiasta ei ole tehty päätöksiä. Tuotiin esiin, että tilastolaki on kokeilun toteuttamisen jälkeen muuttunut, millä on mahdollisesti vaikutuksia puhelinnumeroiden hankkimiskustannuksiin. Toteutus olisi myös rajattava kuntiin, joilla on käytössään sähköinen äänioikeusrekisteri. Jatkossa kokeilua olisi mielenkiintoista kohdentaa erityisesti maahan muuttaneille tai heidän jälkeläisilleen.

7 Muut asiat

- **Ajankohtaista Euroopan neuvostosta: European Committee on Democracy and Governance (CDDG)**

Niklas Wilhelmsson kertoi CDDG-komitean työn käynnistymisestä. Nelivuotiskaudeksi asetetun komitean tehtävänä on Reykjavikin julistuksen toimeenpanon valmistelu. Euroopan neuvostolla on kunnianhimoiset odotukset toimeenpanon suhteen. Euroopan neuvosto asettaa komitealle kaksi alatyöryhmää, joista toinen liittyy Reykjavikin julistuksen toimeenpanoon, toinen kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiin ja kokoontumisvapauteen. Seuraavassa kokouksessa komitealle valitaan puheenjohtajisto ja byron jäsenet. Alustavaa keskustelua on käyty esim. Pohjoismaiden, ml. Suomen panostuksesta työhön. Niklas Wilhelmsson (OM) on komitean varsinainen jäsen, Markku Mölläri (VM) varajäsen.

Todettiin, että komitean työskentelyyn osallistumista tulee koordinoita valtioneuvoston sisäisesti ja erityisesti yhteistyössä OM:n, VM:n ja UM:n kesken.

- **Eduskuntavaalitutkimus 2023: Pääministerivaalit polarisaation aikakaudella** (tutkimusjulkaisu [Valtossa](#), [OM:n tiedote 13.5.2024](#))
Kaikille ministeriöille avoin verkkotilaisuus 30.5. klo 10–11 (työryhmälle on lähetetty kalenterikutsu tilaisuuteen).

- Kirjallisuuskatsaus maahanmuuttaneiden ja heidän jälkeläistensä poliittis-yhteiskunnallisesta osallistumisesta. [UTViS-hankkeen 1. väliraportti](#).
- Maahanmuuttaneiden poliittinen kiinnittyminen Suomessa MoniSuomi-tutkimuksen valossa. [Julkaistu THL:n työpaperisarjassa](#).
- Poliitikasta-artikkeli: Maahanmuuttaneiden jälkeläisten merkitys Suomen politiikassa kasvaa. [UTViS-hankkeen kyselytutkimukseen pohjautuva artikkeli](#).

8 Seuraava kokous

to 12.9.2024 klo 13–15 [huom. kokousajankohtaa muutettiin jälkeenpäin]

9 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 10.49.